

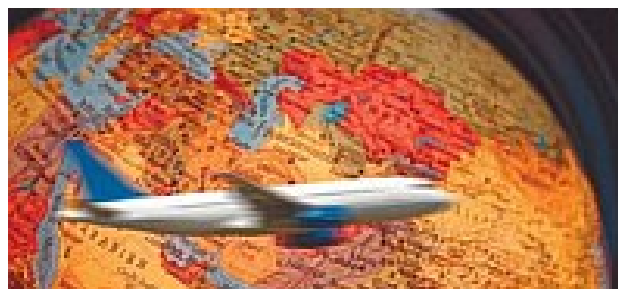
НИСКОТАРИФНИТЕ ПЪТНИЧЕСКИ АВИОПРЕВОЗИ -2ЧАСТ РИСКА ДА ЛЕТИШ С ЕВТИНА КОМПАНИЯ

Симеон Ананиев, Орлин Колев
saexpert@abv.bg, okolev@abv.bg

**ВТУ “Тодор Каблешков”, “Ай Би Ти Лизинг” АД
София, България,**

Ключови думи: *Нискотарифни пътнически превози; нискобюджетна авиокомпания; low - cost; Wizz Air; Sky Europe, Easy Jet, Norwegian Air Shuttle As, Интернет продажба; Vexx Air.*

Резюме: *Разработването на горната тема е едно своеобразно продължение на представената разработка “Ниско тарифните пътнически авиопревози, алтернатива и конкуренция на другите видове транспорт”, представена на Петнадесета научна конференция с международно участие “ТРАНСПОРТ 2005” на Висше транспортно училище “Тодор Каблешков”. Въпреки липсата на законова правна рамка и отлагането на подписването на споразумението “Общоевропейско небе” за 2007г. страната ни предизвиква увеличаващ се интерес от страна на лоу – кост авиокомпаниите, дължащ се на влизането на страната в Европейския съюз.*

1. Свободно небе за евтини авио превозвачи на пътници

Нова вълна на евтини авиопревозвачи се очква през 2007г. Според проучванията на IATA до 2007г. се очаква ръст на българския авиационен пазар от 20%, като след влизането на България в Европейския съюз той ще е с ръст 5-6% годишно. Опитът от различни европейски летища показва, че след стъпването на тези авиокомпаниии, трафикът им се увеличава с 20-25%, като

голяма част от него се дължи на евтините превозвачи. Според мениджъра на летище Манчестър, евтините превозвачи, освен че привличат и бизнес пътници, увеличават броя на тези, които правят семейни почивки в Испания, Португалия и Италия.

Географията на въздушните пътувания от България до Европа ще стане доста по-пъстра от 2007 г. С еврочленството влиза в сила дългоочакваната либерализация на въздушното пространство на страната. Летищата в София, Варна и Бургас преговарят с нискотарифни авиокомпаниии. Стратегията на летище София е евтините и чартърните превозвачи да продължат да кацат на стария терминал заедно с компаниите, които ще извършват вътрешни полети. За редовните международни линии ще се използва новият терминал, като за него цените ще са по-високи.

В Европа сега летищата са двойно повече от авиокомпаниите и между тях съществува сериозна Конкуренция за привличането на полети, затова от летище София отказват да назоват осемте нискоразходни авиокомпаниии, с които преговарят. Летищата във Варна и Бургас, които вече имат общ концесионер, както и обновеното летище София са с добри шансове. На този етап летищните такси се определят от Министерския съвет и са еднакви за всички видове превозвачи на даденото летище, като варират според типа самолет.

Според „Гражданска въздухоплавателна администрация“ /ГВА/ към Министерство на транспорта, макар след 2007 г. авиокомпаниите да не се нуждаят от позволение на ГВА, за да летят, им се налага да й подават информация. Интересът, проявен от нискотарифните авиокомпаниии към малкия български пазар сега е повече познавателен. Прогнозите са, че няма да има бум от евтини полети още от януари 2007г, а те постепенно ще навлизат в рамките поне на година.

2. Евтините авио превозвачи на пътници на Българския пазар

В момента в България са регистрирани и имат лиценз за полети от и до България две нискотарифни-нискоразходни авиокомпаниии Sky Europe от Словакия и Wizz air от Унгария, което може да се види на страницата в интернет на „Гражданска въздухоплавателна администрация“ към Министерство на транспорта.

1.Sky Europe/Скай юръп/

SKY Europe е източноевропейска Low Cost компания, основана през 2002 г. със седалище в Братислава Словакия. Финансирана е от международен консорциум, в който участват Европейската банка за възстановяване и развитие и частни финансови институции. Обслужва мрежа от 38 европейски дестинации през Будапеща, Краков, Варшава и Братислава. За разлика от повечето low-cost авиокомпаниии, Sky Europe не използва големи самолети. Компанията притежава 11 самолета Boeing 737 със 120 места и 4 самолета Ембраер 120 със 68 места.

Основна цел на Sky Europe в България е да се наложи като основен и най-голям Low Cost превозвач към Западна и Централна Европа. Освен от София, авиокомпаниията планира евтини полети и от черноморските ни летища – Варна и Бургас. Първите полети оттам стартираха през юни 2006г. Часовете на тръгване и пристигане на Sky Europe в София са много по-удобни, отколкото тези на Wizz Air, но не до всички дестинации има удобни връзки, особено на връщане. По

тази причина често се налага клиентите да комбинират полет на Sky Europe на отиване и полет на Wizz Air на връщане. Така или иначе Sky Europe е без конкуренция до Виена и Братислава, а от лятото предлага и удобни трансферни връзки за Германия, Франция Англия и други европейски държави. Предлаганите от компанията полети до Виена се извършват с кацане на летището в Братислава и извозването с автобуси до Австрийската столица. Цените на билетите стартират от 19 евро в едната посока без включени летищни такси.

Sky Europe са заявили желание да летят от Варна до Будапеща, а от февруари 2007г смята да започне да лети и между Прага и София

2. Wizz air/Уиз еър/

Wizz air е източноевропейска Low Cost компания, основана през 2004 г. със седалище в Унгария. Първият полет се извърши на 19 май 2004 г. от Катовице. Днес Wizz Air има пет бази, действащи в този регион: Катовице във Варшава, Гданск в Полша, Будапеща в Унгария и София в България. Wizz Air предлага също полети от много други градове в района на ЦИЕ, като част от разрастването си в Източна Европа – тази година авиокомпанията въведе полети от Хърватска (Загреб, Сплит), Словения (Любляна), а от 15 януари 2007 - Румъния (Букурещ, Арад и Тургу Муреш) ще бъде добавена към мрежата. От създаването си през май 2004 г. Wizz Air е превозила почти 3.7 милиона пътници и е една от големите нискотарифни-нискоразходни авиокомпани в Централна и Източна Европа

Една година след началото на полетите към България авиокомпанията отчита над 80 000 превозени пътници. В българското й подразделение, което започна дейност в края на 2005г са наети 22-ма души персонал. Те включват и пилотен екипаж за първия самолет на Wizz air България - Еърбъс А 320, а плановите са за постепенно нарастване на броя на служителите и самолетите. Wizz air гледа на България като на базов пазар, а не като крайна дестинация. В случай на добро предложение от ръководството на летище Варна, полети ще започнат и до морската ни столица.

По нови 10 линии от България към Европа ще летят самолетите на Wizz air, като първата ще стартира към Рим от 2-ри март 2007г. Досега българите, пътуващи към европейските градове, ползвайки услугите на нискотарифната авиокомпания, трябваше да се прекачват в Будапеща. Изключение правеха пътниците по линията София → Лондон и Бургас → Лондон, която ще се възобнови следващата 2007 година, с началото на туристическия сезон.

Голямата загадка е дали в България ще дойде и Тежката артилерия. В момента се наблюдава нарастващ интерес на редица нискотарифни-нискоразходни авиокомпани за полети от и до България. Авиокомпаниите са разгледани и ситематизирани като перспектива за развитие и място им на българския авиационен пазар.

Ирландската Ryanair Представители на авиокомпанията са имали предварителни срещи с ръководствата на летищата в София, Бургас и Пловдив, но от летищата няма повече информация. Авиокомпанията беше първата нискотарифна, която поиска да лети до България. През 2002 г. обаче

Министерството на транспорта отложи либерализирането в авиацията за да защити интересите на българския превозвач "България ер".

Easy Fly /Изифлай/ Авиокомпанията предлага самолетен билет от Пловдив до Мюнхен за 44 евро, полетите започнаха от януари 2006г, като първоначално са всеки петък. Те се изпълняват със самолети на "Хемус ер" - Боинг 737-400 и ВАе-146-300 "Джъмболино". Цената включва билет от 29 евро плюс 15 евро такси. Тя важи за първите двайсетина места за всеки полет. След изчерпването им "Изифлай" предлага три по-високи цени - 69, 89, 99 евро в посока. Към тях трябва да се прибавят летищните такси, които са 15 евро от Пловдив и 28 - от Мюнхен. От януари 2007г, "Изифлай" пуска полети всяка събота от Пловдив и до летище "Шонефелд" в Берлин. Цените са 29, 69, 79, 89 евро в посока. Летищните такси в Берлин са 22 евро. За пътниците от София е осигурен безплатен автобус до Пловдив, който тръгва от новата автогара. От 30 януари "Изифлай" пуска два нови полета от София. Първият е до Саарбрюкен. Това е стратегическа дестинация, тъй като в радиус от 100-120 км наоколо се намират Манхайм, Дармшат, Люксембург, Страсбург, Хайделберг и други студентски градчета, в които учат много българи. Договор с "Дойчебан" осигурява безплатно пътуване с германските железници само с билета на "Изифлай". Цените до Саарбрюкен са съответно 29, 59, 79, 89, 99 евро в посока. Летищните такси от София са 18 евро, а от Саарбрюкен - 32 евро.

От същата дата януари 2007г тръгва и редовен полет София - Аликанте, Испания. Цените са 29, 69, 99 и 109 евро в посока, а таксите в Аликанте - 17 евро.

За разлика от "Уиз еър" и останалите евтини авиокомпани, "Изифлай" предлага на борда безплатно храна и напитки, включително алкохол. Освен ръчния багаж се разрешава безплатно качване на борда на 30 кг допълнителен товар.

Norwegian Air Shuttle AS е нискотарифна авиокомпания листвана на борсата в Осло Норвегия. Превозвачът стартира дейност през септември 2002 година с вътрешни полети от Осло до други големи градове в Норвегия. От април 2003 г. започват и полетите до Испания, Португалия, Лондон и Стокхолм. Компанията разполага с близо 550 души персонал.

Днес компанията извършва полети до 55 дестинации - 9 вътрешни и 46 международни. Превозвачът разполага с 14 самолета Боинг 737-300 със 148 места. През 2004 г. компанията е превозила 2,1 млн. пътници, а по неофициални данни през миналата година техният брой е бил 3,2 милиона. Цените на билетите за различните дестинации варират, както и при останалите нискотарифни авиокомпани. Те зависят от разстоянието, на което ще се осъществява полетът и от това колко по-рано от самото пътуване се прави резервацията.

Norwegian Air Shuttle AS планира да започне полети до морските ни летища Варна и Бургас, от 2007г. Полетите за отиване и връщане ще се извършват един път седмично - в събота. Първите полети Осло - Варна и Осло - Бургас се реализираха на цена 74 евро с включени летищни такси. Двупосочният билет пък излиза (например, пристигане във Варна или Бургас и отпътуване седмица по-късно) общо 143 евро. Цените до морските ни летища през летните месеци, ако резервацията се направи в момента, биха стрували 74 и 99 евро, като

връщането е между 94 и 185 евро с летищни такси. Освен до Варна и Бургас от норвежката авиокомпания предлагат резервации и билети за хърватските градове Сплит, Риека, Дубровник, както и до гръцкия остров Родос.

Според Norwegian Air Shuttle AS, започват да оперират по линията заради нарастващия интерес към региона от страна на норвежките туристи. Досега предпочитани дестинации за лятната почивка на норвежците бяха средиземноморските курорти. Нарастващият интерес към Югоизточна Европа и черноморското крайбрежие от страна на туристите стимулира разкритието на новите линии.

Още 6 нови нискоразходни авиокомпания са заявили интерес да използват летищата София, Варна и Бургас. Това са "Изи джет" /Easy Jet/ от Великобритания, италианската „Май еър" /MyAir/, и германските „Еър Берлин" /Air Berlin/ и Germanwings/ Джърман Уингс/,

Италианската „Май еър" планираше да лети до Болоня и Венеция от 13 април 2006г, но поради липса на разрешение да каца в България, не можа да осъществи полета си от Италия и на 21 април над 200 пътници не можаха да излетят от летище Орио ал Серио в град Бергамо, край Милано. Националният превозвач "България Ер" предложи да превози пътниците на "Май еър" от Италия до София на преференциални цени - 65 евро за едностранен билет и 100 евро за двустранен билет /без летищни такси/. По Линията София – Рим се очертава голямо оживление, тъй като от февруари 2007г Myair започва полети до Чиапино. Италианският превозвач ще лети и по линията Болоня - София и Бергамо - София

Британската EasyJet /Изи джет/ Пионер в low cost бизнеса, планира полети от София до Великобритания. Представители на превозвача обясниха че преговарят с 50 летища, сред които и такива в България. EasyJet смята да използва столичното летище и като база за стъпване в района с полети до Атина и Букурещ и да лети например до Кишинев, докдето няма директна въздушна връзка.

За превози до Германия са проявили интерес две германски low cost компании.

Germanwings/ Джърман Уингс/ е авиокомпания със сериозен дял на "Луфтханза". Самолетите на "Джърман Уингс" кацат в Хамбург, Бон и Щутгарт. Компанията е заявила интерес да лети от София до Щутгарт и от Варна до Берлин и Кьолн.

Авиокомпанията Air Berlin/Еър Берлин/ възнамерява да лети от София до Берлин.

Интерес са заявили две британски low cost компании "Томпсън Флай", която е част от туристическа верига и "Райън Ер", която е най-използаната low cost компания в Европа с 35 милиона пътници годишно.

Българските авиопревозвачи също се намесват, макар и слабо на пазара, като предлагат лоу – кост цени.

"Хемус ер" предлага специални ниски цени за някои полети и по специална тарифа, според която при предварително плащане на билета може да се получи отстъпка до 20% от цената му.

"Авиострат" частен български авиопревозвач, съвместно с туристическа агенция "МТТ Интернешънъл" предложиха лоу – кост цена за вътрешни

въздухоплавателни превози по дестинацията София – Бургас – София, на специалната цена от 10,00 лв. в една посока, без включени летищни такси. Офертата е само за пет места за всеки полет и важи при закупуването на билета на отправното летище един час преди полета. Офертата е валидна единствено при наличие на свободни места в самолета за съответния полет.

Като обект на мониторинг на low cost компании българския авиационен пазар е използване на методи на сравнителен анализ между отделните компании е представена в Таблица №1 която следва да се наблюдават и отразят следните показатели:

Таблица №1

Компания лоу – кост авиопревозвач	Действително състояние през 2007				Перспективи състояние след 2007			
	Релации	Брой полети	Брой Места	Цена	Релации	Брой полети	Брой Места	Цена

Тенденцията през 2007г е на увеличаване делът на нискобюджетните авиокомпаниите в размер над 350 000 планирани полета с 40 млн. седалки. Това означава, че този тип авиокомпаниите ще осигуряват приблизително вече 18 % от местата в световния въздушен транспорт. Тази тенденция макар и слабо изразена се появява и у нас. Очакваните резултати при изследването на показателите по Таблица 1 и сравнението с реализираните полети в България за периодите, са прогнозен ръст на увеличаване делът на нискобюджетните авиокомпаниите не повече от 5%.

3. Риска да летиш с евтини авио превозвачи на пътници

От есента на 2006г конкуренцията между авиокомпаниите се засилва непрекъснато. Колкото и убийствена за авиокомпаниите да е борбата за небето, потребителите печелят от нея, стига да имат достатъчно култура, за да проверяват внимателно превозвача си. Освен между цените, те вече могат да избират и по качеството на услугите.

За 2007г, България ще парафира споразумението за общоевропейско въздушно пространство с 38 държави. С това автоматично отпадат двустранните спогодби, по които в момента до и от България летят само определени от съответните две страни авиопревозвачи. С парафирането на документа в България ще може да каца и излита всяка авиокомпания, която отговаря на изискванията за безопасност на ЕС. Тогава конкуренцията между авиопревозвачите за небето ни ще се изостри още повече.

1.Списък на сигурните авиокомпаниите.

Списък на авиокомпаниите с посочена степен на сигурността има от началото на 2006 година в сайта на министерството на транспорта. По този начин всеки един пътник ще може да избира с кой полет да лети според неговата безопасност.

2.Рискът да летиш с евтина авиокомпания.

Ниските цени, които предлагат евтините авиокомпаниите - т. нар. лоукост кериъри, е нож с две остриета за потребителите на услугите им. Те трябва предварително и много внимателно да четат общите условия, които предлагат нискотарифните превозвачи. Основните недостатъци са:

- често кацат на отдалечени летища в ранните сутрешни или късните вечерни часове, което води до допълнителни транспортни разходи за придвижване.
- в цената на самолетния билет не се включват летищните такси, които са около 20-30 евро и се плащат два пъти – на заминаване и на пристигане.
- храните и напитките на борда са срещу заплащане. (Макар че дори и при някои традиционни компании, като Австрийските авиолинии храната на борда също се заплаща.)
- тези авиокомпаниии в повечето случаи, не носят отговорност за изпускане на трансфери между един и друг техен полет.
- обикновено няма запазени места и в самолета.

Уцелването на ниска цена е въпрос на лотария, защото най-ниските тарифи се предлагат само за десетина места, после цените скачат.

Често се появяват фалшиви евтини авиокомпаниии, които примамват пътници с ниски оферти, но след това не могат да изпълнят полетите, си поради липса на разрешителни от авиационите власти. Така стана и с полет на лоу-кост компанията „Май ер“, чиято дестинация от Бергамо, Италия, до София бе отменена, тъй като е нямала разрешително и 200 души, полъгали се да купят билети, не пътуваха. След редицата неприятни случаи на неосъществени въздухоплателни пътнически превози у нас от „Бекс ер“ и „Изи флай“, препоръката на авиоекспертите е при наличието наниска цена да се проверява, дали тази авиокомпания е регистрирана и дали има лиценз за полети от и до България. Това става лесно чрез страницата в интернет на „Гражданска въздухоплателна администрация“ /ГВА/ към Министерство на транспорта http://www.caa.bg/page_caa_bg_airopers.htm . В Таблица № 2 е показана примерна справка, направена за Wizz air в Списък на авиационните оператори в Република България с издаден лиценз за въздушен превозвач.

Таблица № 2

IATA CODE	AOC	LICENSE No for AIR CARRIER	A/O	<u>TYPE OF OPERATION</u>	TYPE OF AIRCRAFT	No of AIR CRAFT
					CL 60	1
WVL	27	BG 2407 - 19	WIZZ AIR BULGARIA AIRLINES	(A1), (A2), (A4)	A 320-232	1

ЛИТЕРАТУРА

- [1.] Вестник КАПИТАЛ, брой 40, година XIV, 13 – 20 октомври 2006г., стр. 50 –51
- [2.] Вестник КАПИТАЛ, брой 28, година XIV, 14- 21 юли 2006г., стр. 53
- [3.] Вестник КАПИТАЛ, брой 24, година XIII, 18- 24 юни 2005г., стр. 54 -55
- [4.] Вестник КАПИТАЛ, брой 25, година XIII, 25 юни - 01 юли 05г., стр. 44 -45
- [5.] Вестник КАПИТАЛ, брой 15, година XIII, 16 – 22 април 2005г., стр. 50 –51
- [6.] <http://wizzair.com>; <http://www.myair.com>; <http://www.easyjet.co>; <http://avio.mtt.bg>; <http://www.skyeurope.com>; <http://www.norwegian.no>; <http://www.caa.bg>.

LOW-COST ITINERANT PORTAGES PART 2 : THE RISK OF FLYING WITH AN AFFORDABLE COMPANY

Simeon Ananiev, Orlin Kolev

saexpert @ abv.bg, okolev @ abv.bg

***VTU Todor Kableshkov, Sofia, Bulgaria,
IBT Leasing, Sofia, Bulgaria,***

Key words: *low-cost passenger transport; airline; low - cost; Wizz Air; Bexx Air; Sky Europe, Easy Jet, Norwegian Air Shuttle.*

Abstract: *This paper is a kind of continuation of the paper “Low-cost itinerant portages: Option and competition with other modes of transport, presented at the 15th International Scientific Conference Transport 2005 organized by the Todor Kableshkov Higher School of Transport in Sofia. Despite the lack of a legislation framework and the delay of signing the agreement “Common European sky” for 2007, the country has been inciting an increasing interest by the low-cost airlines due to Bulgaria’s accession to the European union.*